بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-B12/77
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަން)
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

- ނިމުނު ތާރީޚް: 20 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443 / 25 ނޮވެންބަރު 2021

- ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް:

10 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443
15 ނޮވެންބަރު 2021

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:
- ނަންބަރު: 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02
- ނިންމި ކޯޓް: ޖުވެނައިލް ކޯޓު
- ޤާޟީ: ކޯޓު ހަމުދު
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 02 ނޮވެންބަރު 2021
- ނިމުނު ތާރީޚް: 02 ނޮވެމްބަރު 2021

- **ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު:** (މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު އަދި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީމް ތާއީދުކުރައްވާފައި)

މައްސަލައިގެ ތަފާޞީލު:

1. މިއީ، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 ކޯޓު އަމުރު އާ ކޯޓުން ނުރުހިފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ، އާ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުން ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ކުޑަކުއްޖެކެވެ. (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[1].

މައްސަލައިގައި ކަންހިގާފައިވާގޮތް:

2. 2021 ފެބްރުއަރީ 08 ވަނަ ދުވަހުގެ 21:30 ހާއިރު (ހާދިސާ ހިނގި ސަރަހައްދު)[2] ގައި (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[3] އަދި (ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[4] ގުދު ބަޔަކު މީހުން ތޫނު ހަތިޔާރު ބޭނުންކޮށްގެން މާރާމާރީ ހިންގައި އުޅުމުން ގއ.މާމެންދޫ ސިއްޙީ މަރުކަޒަށް ގެންގޮސްފައި ވަނިކޮށް އެތަނުން އަނިޔާ ލިބުނު (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[5] އިތުރު ފަރުވާއަށް ގއ.އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލަށް ގެންދިޔައިރު ނިޔާވެފައިވާ މައްސަލައިގައި މީނާގެ ބައިވެރިވުމެއް އޮތްކަމަށް ފެންނާތީ، އާއި ހެކިބަސްދޭންހުރި ފަރާތަކަށް ނުފޫޒު ފޯރުވާނެކަމަށް ފެންނާތީ، މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތާއި

---

[1] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[2] މި ހާދިސާ އަކީ ކުއްޖަކާއި ގުޅުންހުރި ހާދިސާއެއްކަމުން ހާދިސާ ހިނގިތަން ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[3] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[4] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ވިކްޓިމްގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[5] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

ރައްކާތެރިކަމަށްޓަކައި ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-D(HKA)2021/01 (10 ފެބުރުއަރީ 2021) އަމުރާއި ގުޅިގެން 11 ފެބުރުއަރީ 2021 ގައި ފުލުހުން އޭނާ ހައްޔަރުކޮށްފައިވެއެވެ.

3. ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކޮށްދިނުމަށް އެދި ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ޖުވެނައިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން އަންނަނިވި ގޮތުން މުއްދަތު ޖަހާފައިވެއެވެ.

-3·1 ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-D/MA/2021/03 (12 ފެބުރުއަރީ 2021) ކޯޓު އަމުރުން 12 ފެބުރުއަރީ 2021 އިން 27 ފެބުރުއަރީ 2021 އަށް 15 ދުވަހުގެ މުއްދަތު،

-3·2 ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-D/MA/2021/04 (27 ފެބުރުއަރީ 2021) ކޯޓު އަމުރުން 27 ފެބުރުއަރީ 2021 އިން 14 މާރިޗު 2021 އަށް 15 ދުވަހުގެ މުއްދަތު،

-3·3 ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-DJ/MA/2021/05 (13 މާރިޗު 2021) ކޯޓު އަމުރުން 14 މާރިޗު 2021 އިން 24 މާރިޗު 2021 އަށް 10 ދުވަހުގެ މުއްދަތު،

-3·4 ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-DJ/MA/2021/08 (13 މާރިޗު 2021) ކޯޓު އަމުރުން 24 މާރިޗު 2021 އިން 03 އޭޕްރީލް 2021 އަށް 10 ދުވަހަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ޖުވެނައިލް ކޯޓުން އަމުރު ނެރެފައިވެއެވެ.

4. (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކޮށްލައިފައި)[6] ގެ މައްޗަށް ތޫނު ހަތިޔާރާއި ބޭނުންކޮށްގެން ޤަސްދުގައި މީހަކު ފޭރުން / މާރާމާރީ ހިންގުމުގެ ދަޢުވާ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ޖުވެނައިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުމާއި ގުޅިގެން އެމައްސަލައަށް އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 30,31/Jv-C/2021 ޤަޟިއްޔާގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވެއެވެ. އަދި މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިވާފަދަކަމަށް ފެންނާތީ އާއި ހެކި ނައްތާލުމަށް ނުވަތަ ހެކިބަސްދޭނެ މީހަކަށް ނުފޫޒު ފޯރުވާފާނެކަމަށް ބެލެވޭތީ އާއި ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވެ ފިލައިފާނެކަމަށް ބެލެވޭތީ އާއި ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށެއް ކަމަށްވާތީ ބެލެވޭ އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އާލާތްތައް އެއްކޮށް ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި

---

[6] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކޮށްލައިފައެވެ.

ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 4 ވަނަ ނަންބަރާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/79 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޝަރީޢަތުން ވަކި ގޮތެއް އަންގަންދެން ރިމާންޑު ޖަލުގައި ބަންދުކުރުމަށް އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-D/MA/2021/11 (02 މާރިޗު 2021) އަމުރުން އަމުރު ކޮށްފައިވެއެވެ.

5. (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[7] ގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާތަކީ ތޫނު އެއްޗެއް ނުވަތަ ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރެއް ބޭނުންކޮށްގެން ގްރޫޕް މާރާމާރީ ހިންގައި އެކަމުގެ ސަބަބުން މީހެއްގެ ފުރާނަ ގޮސްގެން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާތަކެއްކަން އެނގޭތީ އާއި، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ޝުހޫދުގެ ޖަދުވަލު 2 ގައިވާ އެންމެހައި ހެކިކަން ރިޢާޔަތްކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާ އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2010 (ބިރުދެއްކުމާއި ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރާއި ތޫނު އެއްޗެހި ގެންގުޅުން މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2016/12 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 އަދި 60 ވަނަ މާއްދާ އާއި، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތު ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 1 ނަންބަރާއި 2 ގެ ދަށުން ހުއްކަން ނުފޫޒު ފޯރުވާ ހާލު ނަތީޖާތަކުގެ އިބްތިދާއުގެ ޚަތަރި އާއި، ހަމަ އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1)، (3)، (4)، (5) އަދި (6) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިކަން ފެންނާތީ އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 18/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (5) ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުން، (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[8] ގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތެރިކަމެއް ކުރިމަތިވެދާނެކަމަށް ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/1 (15 ޖުލައި 2021) އަމުރުން ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ރިމާންޑް ޖަލުގައި (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[9] ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް އަމުރު ކޮށްފައިވެއެވެ.

---

[7] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[8] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[9] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

6. ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 އަމުރަކީ (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[10] ގެ މައްޗަށް އެކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 އަމުރުގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުން ވަކިގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުން (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[11] ރިމާންޑް ޖަލުގައި ބަންދުކޮށްފައިވަނިކޮށް، ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު 168-1/(D1)147/2021/5 ސިޓީއިން އައްސޭރި ޖަލުގައި ގާއިމުކޮށްފައިވާ ކުޑަކުދިންގެ ޖަގަހަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީ އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ޤާނޫނު) އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 18/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ޤާނޫނު) އާއި ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ ރައިޓްސް އޮފް ދަ ޗައިލްޑް (ސީ.އާރް.ސީ) އާއި، ބެއިޖިން ރޫލްސް އާއި ސީ.އާރް.ސީ ކޮމިޓީގެ ޖެނެރަލް ކޮމެންޓް ނަންބަރު 24 (ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގައި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި އަދި ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް ސްޓޭންޑަރޑް މިނިމަމް ރޫލްސް ފޯރ ދަ ޓްރީޓްމަންޓް އޮފް ޕްރިޒަނަރސް (ދަ ނެލްސަން މަންޑޭލާ ރޫލްސް) އަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ކ.ހިންމަފުށި އައްސޭރި ޖަލުގައި ގާއިމުކޮށްފައިވާ ކުޑަކުދިންގެ ޖަގަހަ، މިނިވަންކަން ގެއްލޭގޮތަށް ބަންދުގައި ކުޑަކުދިން ބޭތިއްބުމަކީ އެކަށީގެންވާ ތަނެއް ނޫންކަން އެ ކޮމިޝަނަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން ބަޔާންކޮށް އަންގަވާފައިވާތީ، ކުޑަކުދިންގެ ޖިނާއީ މައްސަލަތައް ބެލުމުގައި ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ޢަމަލުކުރާނެގޮތުގެ ޤަވާޢިދުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ޚާއްޞައަން ލިބިދީފައިވާ ޢިލްތިމާސުގެ ދަށުން (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[12]، ރިމާންޑް ޖަލުގައި ބަންދުކޮށްފައި ހުރުމުން ޝަރުޠުތަކާއެކު ގޭ ބަންދަށް (އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[13] ބަދަލުކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް އަންގައި ޖުވެނައިލް ކޯޓުން އަމުރުކޮށްފައެވެ.

---

[10] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[11] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[12] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

[13] ކުޑަކުއްޖާއި ގުޅުންހުރި އެޑްރެހެއްކަމުން ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

7. މިދެންނެވި ފަދައިން، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 ކޯޓު އަމުރު އެކޯޓުން ނެރުއްވުމާއި ގުޅިގެން އެއަމުރު، އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން މިޤަޟިއްޔާގައި ބަލާފައިވަނީ އެމައްސަލައެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

8. ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 ކޯޓު އަމުރު އެކޯޓުން ނެރުއްވައިފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށްބުނެ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ފާހަގަކޮށް އެނުކުތާތަކާގުޅޭ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވައިފައެވެ. އެއީ؛

9. ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 ކޯޓު އަމުރުން (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަފާއި އެދެވޭ އުސޫލުތަކާއި)[14] ޚިލާފަށް ބަންދުކުރުމަށް އަމުރު ކުރައްވާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 18/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59-1 އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/HC-A/332 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ ފާތިމާ އަބްދުއްރަޙްމާން) ޤަޟިއްޔާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/79 ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅުން ނުކުތާ، އަދި

4.2 ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 ކޯޓު އަމުރުން (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަފާއި އެދެވޭ އުސޫލުތަކާއި)[15] ޚިލާފަށް ބަންދުކުރުމަށް ނިންމެވުމުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 18/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ޤާނޫނު) ގެ 82 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާފައިނުވާކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅުން ނުކުތާއެވެ.

---

[14] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކޮށްފައެވެ.

[15] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކޮށްފައެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

10. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ މިޤަޟިއްޔާއި ގުޅިގެން ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 ކޯޓު އަމުރަށާއި، އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަށާއި އެނުކުތާތަކާއި ގުޅިގެން ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި ލިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެއެވެ.

11. (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކޮށްފައި)[16] ގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވުނު ކުށަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކުށެއްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ދެފަރާތުގެ ދޭތެރޭގައި ޚިލާފެއް ނެތްކަން ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުންނާއި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން އެނގެއެވެ.

12. ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އޮތް ބަހުސަކީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުދުވަސް (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކޮށްފައި)[17] ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ފަނޑިޔާރު ނިންމާފައިވާ ޙާލަތެއްތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ، މި މައްސަލައިގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ނަންބަރު 168-1/(D1)147/2021/5 (14 އޮކްޓޯބަރު 2021) ސިޓީ އާއި ގުޅިގެން (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކޮށްފައި)[18] ގޭގައި ބަންދުކުރުމަށް ނިންމުމާއި ދުވަސްކަން ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުން ސާފުވެއެވެ. ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ސިޓީގައިވޭ:

"ޤާނޫނު ނަންބަރު 2006/6 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) (ނ) އަދި 21 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ނ) ގެ ދަށުން މި ކޮމިޝަނުން ބަލައި ތަޙްޤީޤު ކުރި މައްސަލައެއްގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު

---

[16] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވިނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކޮށްފައެވެ.

[17] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވިނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކޮށްފައެވެ.

[18] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވިނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކޮށްފައެވެ.

6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް 2021 އޮކްޓޫބަރު 14 ވަނަ ދުވަހުގައި މި ކޮމިޝަނުން އެންގުމެއް އަންގާފައިވެއެވެ.

މި އެންގުމަކީ މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ކ.ހިންމަފުށީ އައްސޭރި ޖަލުގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ކުޑަކުދިންގެ ބަޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނު އަސާސީ އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 19/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނު) އާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 18/2019 (ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ޤާނޫނު) އާ ކޮންވެންޝަން އޮން ދަ ރައިޓްސް އޮފް ދަ ޗައިލްޑް (ސީ.އާރ.ސީ) އާ ބެއިޖިންގް ރޫލްސް އާ ސީއާރްސީ ކޮމިޓީގެ ޖެނެރަލް ކޮމެންޓް ނަންބަރު 24 (ކުޑަކުދިންގެ ޢަދުލުގެ ނިޒާމުގައި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި އަދި ދަ ޔުނައިޓެޑް ނޭޝަންސް ސްޓޭންޑަރޑް މިނިމަމް ރޫލްސް އޮފް ދަ ޓްރީޓްމަންޓް އޮފް ޕްރިޒަނަރސް (ދަ ނެލްސަން މަންޑޭލާ ރޫލްސް) އަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު ކ.ހިންމަފުށީ އައްސޭރި ޖަލުގައި ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ކުޑަކުދިންގެ ބަޔާ މިނިވަންކަން ގެއްލުވުނުގޮތަށް ބަންދުގައި ކުޑަކުދިން ބޭތިއްބުމަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެންވާ ތަނެއް ނުހުންނަކަމަށް މި ކޮމިޝަނުގެ ތަޙްޤީޤުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން އަންގާފައިވާ އެންގުމެވެ.

މި އެންގުމުގެ ދަށުން، 2021 އޮކްޓޫބަރު 14 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ކ.ހިންމަފުށީ އައްސޭރި ޖަލުގައި ތިބި ކުޑަކުދިންގެ ބައިތައް ބަދަލުކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް މި ކޮމިޝަނުގެ އެންގުން އަންގާ ވަގުތުން ފެށިގެން އެއްވެސް ކުޑަކުއްޖަކު ގެނެސް ކ.ހިންމަފުށީ އައްސޭރި ޖަލުގައި ކުޑަކުދިން ބަންދުނުކުރުމަށް، 14 އޮކްޓޫބަރު 2021 ގައި ބޭއްވި މި ކޮމިޝަނުގެ 5 ވަނަ ދައުރުގެ 103 ވަނަ ބައްދަލުވުމުގައި ނިންމާފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ޤާނޫނު) ގެ 26 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް މި ކޮމިޝަނުން ވަނީ އަންގާފައެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

13. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ނަންބަރު (11)168-I(D1)/INDIV/2021/84 (14 އޮކްޓޫބަރު 2021) ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު، އެ ކޮމިޝަނުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ކުދިން ދިމާ ގޮތްތަކުގައި ސަލާމަތީ ފަރާތްތަކުން ކުދިން ބަލައިގަތުމާއި، ބަންދު ބޭނުންކުރާ ކުދިންގެ ފަރާތުން ވިޔަފާރި މަސައްކަތްތަކާއި ކޮމިޝަނުން ބަލި ބެލެހެއްޓުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަމާއި، ހަމައެހެންމެ ކުދިން ބަންދުކުރުމަށް ބޭތިއްބޭ ތަނުގައި ވަކި ގޮތްގޮތުން

ނިޒާމުއްސުލޫކާއި، ގުދުރަތީ އަދި ލިޔުން ނިޒާމުއްފަސް ނުލިބުނަމާއި އަދި ގޮވާލެވޭ ޙުކުމްތަކަށް ކޯޓު ޝަރުޢު ބޮޑި ބެލުމުން ގަރަގަވާކަމާއި، ގޯތިތަކުން ވަކިން ދުރު ކުރިމަތިގައި ކުރި އެގޮތަށް ބޭނުންކުރާ ބަހައްޓާފައިވުމާއި، މި ބާލިޣުނުވާ ކުދިންނާއި ކާމިޔާބު އަތޮޅުގައި ހުރުމުން ގޮތެއްގައި އެކުލެވޭ ނުބައިވެރިވާ ހުރިކަމާއި ދެން އެކަންކަން ކޯޓުޝަރުން ތަރައްޤީކުރެވިފައިވާކަން ބަލަހައްޓަމުންދާކަމަށެވެ. އަދި 14 އޮކްޓޫބަރު 2021 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކ.މާފުށީ އައްސޭރި ޖަލުގައި ތިބި ކުޑަކުދިން ރައްކާތެރި މާހައުލަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް އަންގާފައިވާކަން އިސްވެ ބަޔާންކޮށްދެވުނު ރިޕޯޓުން އެނގެން އޮތުމާއި، އެ މުއްދަތު ހަމަވާ ތާރީޚަކީ 14 ނޮވެމްބަރު 2021 ކަމަށްވާއިރު، ޖުވެނައިލް ކޯޓުން ހުށަހެޅިފައިވާ ކޯޓު އަމުރު ތަންފީޛުނުވެ އަދި އެ މުއްދަތު ފާއިތުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހަމައެއާއެކު ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ރިޕޯޓުގައި އެ ކޮމިޝަނުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަކީ 30 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށްފަހު މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަސް އާއި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނާ ދެމެދު ވާހަކަ ދެއްކިގެން ޙައްލު ނުކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއްވާނަމަ ޝަރީޢަތަށް ގެނައުމަށް ނުކުތުމަށެވެ.

14. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2019/18 (ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުގެ ޤާނޫނު) ގެ 82 ވަނަ މާއްދާގައި ވަނީ:

(ހ) ކުޑަކުދިންގެ ކަރުދާސްތަކާ މަޢުލޫމާތު ބެހިގެންވަނީ އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގެ މަޢުލޫމާތުތަކަށެވެ.

(1) ޖުވެނައިލް ޖަސްޓިސް ސިސްޓަމް

(2) ކޯޓުގެ ބަރުމާ ސޯޝަލް ސަރވިސަސް

(ށ) މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 18 (އަށާރަ) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި މާއްދާގެ

(ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ބާވަތުގެ ކަރުދާސްތައް، ޚާއްޞަކޮށް ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޙަވާލުކުރެވިފައިވާ މިނިސްޓަރު ޤާއިމުކުރަންވާނެއެވެ.

މިފަދައިންނެވެ.

15. ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގައި، އެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާނީ އެ ޤާނޫނު ފާސްވެ، ތަސްދީޤުކޮށް ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 12 (ބާރަ) މަސް ދުވަސް ހަމަވާ

ތާރީޚުން ފެށިގެން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެ ޤާނޫނު ތަސްދީޤުކޮށް އަމަލުކުރަން ފަށާފައިވަނީ 20 ނޮވެމްބަރު 2020 ގައިކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، ކުޑަކުދިންގެ އަދުލުގެ ޤާނޫނުގެ 82 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަރުކަޒުތައް އެ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ޤާއިމުކުރަންޖެހޭނީ 20 މެއި 2022 ގެ ކުރިން ކަމަށްވާއިރު، އަދި އެ މުއްދަތު ފާއިތުވެފައިވާކަންވެސް ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

16. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2019/18 (ކުޑަކުދިންގެ އަދުލުގެ ޤާނޫނު) ގެ 59-1 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ:

> (ހ) ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވޭ ކުއްޖެއްގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރާއިރު އެ ކުއްޖާ ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށް ނިންމާ ޙާލަތުގައި، އެ މައްސަލައިގެ ވަށައިގެންވާ އެންމެހައި ކަންކަމާއި ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު، އެކުއްޖާ ގޭގައި ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކުރުމުގައި އިޚްތިޔާރު ޤާޟީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
>
> (ށ) ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްގައި ހިފާ ކުއްޖެއްގެ ބަންދު މުރާޖަޢާކުރާ ޙާލަތުގައި، އެ މައްސަލައިގެ ވަށައިގެންވާ އެންމެހައި ކަންކަމާއި ކުއްޖާގެ ޙާލަތަށް ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހު، އެކުއްޖާ ގޭގައި ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޤާޟީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

މިގޮތައިންނެވެ.

17. ހުށަހެޅިފައިވާ ކޯޓު އަމުރުގައި ފަނޑިޔާރަށް ލިބިފައިވާ އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުން (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް އުނިކުރެވިފައި)[19] ގޭ ބަންދަށް ބަދަލުކޮށްފައިވަނީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަންގެ ނަންބަރު (11)168-I(D1)/INDIV/2021/84 (14 އޮކްޓޫބަރު 2021) ސިޓީއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ސިޓީގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ މައްޗަށްކަން ކޯޓު އަމުރުން ސާފުވެއެވެ. ނަމަވެސް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގައި ތުހުމަތު ކުރެވޭ ކުށުގެ އަމަލަކީ ތޫނު އެއްޗެހި ނުވަތަ ނުރައްކާތެރި ހަތިޔާރު ބޭނުންކޮށްގެން ގުރޫޕު މާރާމާރީ ހިންގައި އެކަމުގެ ސަބަބުން މީހެއްގެ ފުރާނަ ގެއްލުނު ކަމަށް ދައުވާކުރެވިފައިވާއިރު، މިޤާނޫނުގެ އަމަލުތަކަކީ އޭގެ ސަބަބުން މުޖުތަމަޢުގެ ޒުވާނުންގެ ހިތްތަކުގައި ބިރުވެރިކަން އުފެދޭ ޢަމަލުގެ އަމަލުތަކެކެވެ. މިފަދަ އަމަލުތަކާ އެ މުޖުތަމަޢުއްގައި އަމާންކަން ނެތުމާ ފަދަ އަމަލުތަކެކެވެ. (ކުޑަކުއްޖާގެ ނަމާއި އެޑްރެސް

---

[19] ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވިނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރާކަމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

އުނިކުރެވިފައި)[20] ގެ މައްސަލަ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށުގެ މި އަމަލުގެ ބާވަތާއި މި އަމަލު ހިންގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، މިއީ، އަނިޔާވެރިކަން ހިމެނޭގޮތަށް ކޮށްފައިވާ ކުށުގެ އަމަލެއްކަން އެނގެން އޮތުމުން، ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިއާޔަތްކޮށް ބަލާއިރު މިފަދަ އަމަލެއް ކުރިކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތެއް ބަންދުން ދޫކޮށްލައި ބެހެއްޓުމަކީ މުޖުތަމަޢުގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކަލެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމެއް ކަމުގައި ބަލައިގަނެވޭކަމަށް އަހުރެން ދެކެމެވެ.

18. ވީމާ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުރުމުން ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 އަމުރު ބާތިލް ކުރަންޖެހޭކަމަށް މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންނަށް އިއްތިފާގުވެވުނެވެ.

---

[20] ޝަރީޢަތް ނިޔުނުގޮތުގެ އަސްލުގައި ކުއްޖާގެ ނަން ހިމަނާފައިވީނަމަވެސް، ވެބްސައިޓުގައި ޝާއިޢުކުރުމަށްޓަކައި މިވަނީ އުނިކުރެވިފައެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކަންކަން އެގޮތަށް ހުރުމުން ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-B3(30,31-2021)/SHB/2021/02 އަމުރަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، ޖުވެނައިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 147-D/MA/2021/11 އަމުރު ދެމިނުއޮންނާނެ ކަމަށް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ބެޗި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި އެގޮތުގެ މަތިން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޤު